

TİASAD

Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of Turk & Islam World Social Studies

Yıl: 5, Sayı: 18, Eylül 2018, s. 510-524

Dr. Öğretim Üyesi, Ayşe Ülkü KAN

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü, aulkukan@yahoo.com

Esra YEL

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi,
esraayell@gmail.com

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ OKUL ÖNCESİ SINIFLARINDAKİ SANAT MERKEZLERİNİN İŞLEVSELLİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ¹

Özet

Bu araştırma, okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında okullara giden okul öncesi öğretmen adaylarının, sınıflarındaki sanat merkezinin işlevselliğine ilişkin görüşlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Sanat kişinin duygularını, düşüncelerini ve hayallerini yaratıcılık gücünü de kullanarak somut ve soyut malzemelerle ortaya koymasındır. Okul öncesi dönemdeki öğrencilerin dikkatini çekmek için görsel malzemelerin kullanımı, hedef davranışın kazandırılmasında etkin bir rol oynamaktadır. Sınıflardaki sanat merkezlerinin okul öncesi çocuğu için önemi büyüktür. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen görüşme formlarıyla toplanmıştır. Çalışmada elde edilen veriler betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Çalışma gurubunu Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi temel eğitim bölümü okul öncesi öğretmenliğinde öğrenim gören 3. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmada kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Araştırma kapsamına alınan öğrenciler gönüllülük esasına göre belirlenmiştir. Buna göre sanat merkezlerinin olumlu bir takım özellikleri barındırmasının yanında kullanımda ve işlevsellikte bir takım sıkıntıların olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: okul öncesi, öğretmen adayı, sanat, sanat merkezi

¹ Bu çalışma, 2. Uluslararası Sanat, Estetik Sempozyumu ve Sergisi'nde sunulan bildirden yapılmıştır.

THE VIEWS OF PRESCHOOL TEACHER CANDIDATES ABOUT THE FUNCTIONALITY OF ART CENTERS IN CLASSES

Abstract

The aim of this study is to determine preschool teacher candidates' who go to schools within the scope of school experience and teaching practice, views about the functionality of art centers in classes. Art is reveal of a person's emotions, thought sand dreams by using imaginations, with abstract and concrete materials. The usage of visual aids plays an active role in gaining target behaviours to arouse attention of preschoolers. The art centers in classes have a great importance for preschool children. In this study, qualitative research design was used. An interview form, which was designed by the researcher was used for data collection. The datas obtained through study were analyzed by descriptive analysis method. The study group consisted of the third and fourth grade teacher candidates studied at Firat University, Faculty of Education, Department of Primary Education, Preschool Education. Convenience sampling method was used in the study. Volunteer preschool teacher candidate sparticipated to the study. Study results revealed that although art centers have some positive features, they have some problems at use and functionality.

Keywords: preschool, teachercandidate, art, art center

GİRİŞ

Okul öncesi eğitim, zorunlu eğitim çağına erişmemiş 0-72 ay grubu çocukların tüm yaşantılarını kapsayan bir eğitim sürecidir (Diğler, 2012; Ekiz, 2010; Erbay, 2008; Özdemir, Bacanlı ve Sözer, 2007). Bu süreç çocuğun gelişiminin en hızlı olduğu dönemdir. Gelişimin en hızlı olduğu bu dönemin en önemli özelliklerinden birisi çocuğun yaratıcı düşünme becerisini dışavurumudur. Yaratıcı düşünme özgün düşüncelerin açığa çıkmasını sağlayan bir düşünce şeklidir. Yaratıcı düşünme, çocuğun farklı ve özgün düşüncelere erişmesini sağlamanın yanısıra hayal gücünü dilediği biçimde kullanabilmesine de olanak tanır (Wegerif, 2007).

Yaratma dürtüsüyle ortaya çıkan yaratıcılık, planlı olmayan bir düşünce sisteminin içerisinde yeni tecrübeler, yeni fikirler ve yeni yaşayışlar meydana getirebilme yeteneğidir (Dinçeli, 2017). Rıza (2001) yaratıcılığı, mevcut kalıpları yok etmek, kendisi dışındaki kişilerin yaşantılarına saygılı olmak, alışılmışın dışına çıkmak ve özgün düşünceler ortaya koymak şeklinde açıklamıştır. Samurçay'a (1983) göre ise yaratıcılık bir olay ya da duruma ilişkin yeni ve özgün fikirler üretebilme yeteneğidir. Yani yaratıcılığın temelinde yatan değerler için yenilik ve özgünlük denebilir. Yaratıcılığın bazı tanımları bu iki değer dışında farklı anlatımlara başvurabilir. Yaratıcı faaliyetlerin belirli bir amaç doğrultusunda yapılması kuşkusuz onu, gereksiz bir istekten ayırmada yardımcı olacaktır. Aral (1999), yaratıcılık için, hayal gücü ile yakından ilişkili olan bir düşünme şeklidir ve neredeyse her uğraşın içinde kendine yer bulabilmektedir demiştir. Yaratıcı olmayan kişi yoktur. Bir şekilde bu yetiyi kullanması önlenmiş ve eğitime ihtiyacı olan kişiler vardır (Sungur, 1997). Yaratıcılık, bireyin yaşamının

TİDSAD

her evresinde bulunan bir yetenektir. Yani doğuştan gelen bu yetenek her bireyde bulunmakta fakat yaratıcılığın ortaya çıkışı, seviyesi ve gelişimi bireyden bireye farklılık göstermektedir.

Bireylere yakışır eğitim, korkudan bağımsız olanıdır. Çünkü korku dolu kişi, özgür düşünce gücünü kaybeder. Kişi özgürlüğünü kaybedince yeteneklerini de kaybetmiş olur (Sungur, 2001). Bu sebeple yaratıcılık, özgür ve destekleyici eğitimin hakim olduğu ortamlarda geliştirilebilmektedir. Bu özgür ortamların, çocukların yaratıcılıklarını olumlu yönde etkileyen ortamlar olduğu bilinmektedir (Diğler, 2012). Bunun yanısıra çocuklardaki yaratıcılığın gelişimine katkıda bulunan bazı etkenler vardır. Davun (2009), bu etkenleri şöyle sıralamıştır:

- Çocuktaki algıyı gözlem ve hafıza eğitimi ile geliştirmek,
- Çocukların seviyelerine uygun olan ve sanat eseri olarak adlandırılan eserleri sınıf ortamında çocuklara incelettirmek,
- Hayal güçlerini zenginleştirmek,
- Sınıf ortamını resim-iş etkinlikleri ile donatarak, sınıf içinde sanat ortamı meydana getirmek,
- Müze, galeri, sergi gezileri vb. sayesinde sanatsal faaliyetleri izleme fırsatı kazanmak,
- Konu seçimine dikkat etmek; çocukların yabancılık çekmeyeceği, önceden aşikar oldukları ve kendi yaşantılarında karşılaşılabilecekleri konuları seçmeye özen göstermek,
- Çalışma konusunda çocukları cesaretlendirmek,
- Çocukların çalışma ortamında farklı materyal ve malzemeleri kullanmasına fırsat tanımak,
- Oyun, masal, drama vb. etkinliklere yer vermek.

Çocuğun yaratıcılığını dışa vurduğu, etrafındaki kişilerce gözlemlenebilen faaliyetlerin başında sanat gelir. Sanat, bireydeki enerjiyi ve var olan kapasiteyi ortaya çıkarmayı amaçlayan, bireyin kendini dışavurum şekli olarak tanımlanabilir (Dağal,2014; Kayabaşı, 2009; Akdoğan, 2001). Sanat, kişinin kendini ifade etme yöntemlerinden birisidir. Bir başka deyişle sanat, bazı durumları ve olguları belirli bir amaç uğrunda güzellik anlayışını da göz önüne alarak estetik biçimde sunmaktır. Birey, herhangi bir kitabı okuduğunda, müziği dinlediğinde ya da bir tabloyu izlediğinde kendi hayal dünyasından bir şeyler bulabilmektedir. Bu bağlamda sanat bireyin kişiliğini yansıtmakta ve estetik değerlerini ortaya koymaktadır (Dinçeli, 2017).

Çocukların sanatın herhangi bir alanında elde etmiş oldukları başarı, onların yaratıcılıklarının bir işareti olarak algılanmaktadır. Okul öncesi dönemde, çocuğun sanatla ilgili etkinliklere aktif biçimde katılması, çocuğun bu alandaki yeteneklerinin keşfedilmesine yardımcı olacak, yaratıcılığının gelişimine katkıda bulunacaktır (Diğler, 2012). Çocuklar için ilk etapta sanat deneyimi duysaldır. Bu sebeple çocuklar çalışmalarında başkalarının düşüncelerini önemsemeden hareket ederler. Sonraki aşamada ise ortaya çıkardıkları çalışmanın sonucuna göre ürünü estetik standartların ışığında değerlendirmeyi öğrenirler (Feeney and Moravcik, 1987). Artut'a (2004) göre, çocukların oluşturdukları sanatsal etkinlikler önceden planlanmayan yeni veya aniden oluşan etkinliklerdir.

Sanatın eğitimde özellikle okul öncesindeki yeri büyüktür. Sanat eğitimi, çocuğun olaylarda farklı yönleri de göz önüne alarak düşünmesini sağlamayı, sadece kendi bildikleri ve

beğendiklerinin güzelliğinin yeterli olmadığını öğretmeyi amaçlamaktadır. Çocukların ortaya çıkardıkları ürünlerin zevkini yaşayabilmeleri, diğer çalışmalarında daha istekli olabilmeleri, yaptıkları çalışmalarının sonucundaki mutluluk duygusuyla yakından ilgilidir. Sanatla ilgilenen her öğrenci kendi özellikleri yönünde ilerletilmelidir. Kendi özellikleri ve meyil ettikleri doğrultusunda yönlendirilmeli, hür şekilde kendini ortaya koyabileceği alanı bulabilmelidir. Bir şeyler ortaya koyabilen, seçen, beğenen ve kendini özgürce ifade edebilen çocuk içinde bulunduğu toplumun bir üyesi ve geleceğinin temsilcisidir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012). Bu sebeple sanat eğitimi çocuğa zamanında verilmelidir. Burada yapılacak zamansal bir hata, çocuğun olaylara estetik bakış açısı kazanmasını, farklı düşüncelere ve kültürlere değer vermesini, sanat eserlerini koruma bilincini edinmesini ve evrensel değerleri kazanmasını olumsuz etkileyebilir (Mercin ve Alakuş, 2007).

Okul öncesi dönemde sanat eğitimi uygun bir şekilde planlandığında çocukların yaratıcılıklarını geliştiren büyük bir potansiyel ortaya çıkmaktadır. Duygu ve düşüncelerini dil, müzik ve programdaki diğer farklı etkinliklerle aktaramayan çocuklar, sanat etkinlikleri ile kendilerini ifade etme imkanı bulmakta ve rahatlamakta; böylece özgün bir şekilde yeni ve farklı ürünler oluşturarak doyum noktasına ulaşabilmektedirler (Ulutaş ve Ersoy, 2004). Okul öncesi dönemde verilen sanat eğitimi, çocuğun yaratıcılık gücünü destekleyip onun estetik değerleri kazanmasını sağlarken buna ek olarak yaşına uygun biçimde seçilmiş değişik yöntem ve teknik uygulamalarına da imkan tanır. Söz konusu bu farklı uygulamalar çocuğun yaratıcılık gücünü desteklerken heyecanını canlı tutmasını da sağlar (Zencirci, 2012).

Okul öncesi dönemde verilen eğitimin amacına uygun şekilde planlanabilmesi ve uygulanabilmesi için eğitim ortamlarının öğrenme merkezlerini içerecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Öğrenme merkezleri günlük eğitim akışında yer alan etkinliklerde ele alınan kazanım ve göstergeler doğrultusunda seçilmiş farklı malzemeleri de barındıran, birbirinden farklı materyallerle (çocuk boyundaki dolap / raflar, pano, farklı renkte halılar, yer döşemeleri veya yere yapıştırılan bantlar, vb.) ayrılmış olan oyun alanlarıdır. Okul öncesi eğitimi kurumlarında bulunması önerilen merkezler; blok, kitap, müzik, sanat, fen, dramatik oyun, bilgisayar, geçici ilgi, kum ve su merkezleridir. Bu merkezler çocukların özgür bir şekilde oyun oynama gereksinimlerini karşılamak için düzenlenmiş alanlardır (MEB, 2016). Sınıflarda bulunan öğrenme merkezleri çocukların öğrenmelerini destekleyici nitelikte olmalı, problem çözücü bir şekilde planlanmış olmalıdır. Çocuklar olayları, olguları yaparak- yaşayarak kendileri bulmalıdırlar (Çakır, 2011).

Sanat Merkezi

Okul öncesi sınıflarındaki sanat merkezleri çocukların kağıtlarla, yoğurma malzemeleriyle, boyalarla ve bunun gibi farklı materyallerle kendilerine has çalışmalar ürettikleri alanlardır. Etkinlik merkezlerinden fiziksel bakımdan ayrı olan sanat merkezi, çocukların proje yapmalarına fırsat verir. Sanat etkinlikleri ile ilgili alanın, sınıfın ayrı bir yerinde olması, orada yürütülen çalışmaların bölünmemesine ve çocukların yaptıkları çalışmalara konsantre olmalarına fırsat sağlar. Çalışmalara yeterince yoğunlaşamazsa, çocuklarda sıkıntı ve endişe oluşacaktır. Bu merkez sınıfın aydınlık, havadar ve yoğun bir şekilde dolaşılabilir alanından uzakta olmalıdır. Bu merkezde boyaların, kağıtların, kartonların, oyun hamurlarının ve sanatla alakalı

etkinliklerin yapılabilmesi için gerekli olan malzeme ve materyallerin konulabileceği dolaplara gerek vardır (Diğler, 2012).

Sanat merkezi çocuklardaki yaratıcılığı desteklemeye ek olarak çocukların el becerilerini geliştirip ilerletmesine de yardımcı olur. Çocuklar bu merkezde hayallerindeki şeyleri gerçekleştirmenin verdiği hazzı yaşarlar. Kafalarında uygulamak istediklerini planlayıp netleştirdikten sonra planlarını uygulama becerileri gelişir. Meydana getirmiş oldukları ürünlere arkadaşları, ailesi ve öğretmenlerinin verdiği olumlu tepkiler sayesinde çocukların öz güven duygularının gelişimine destek olur (Diğler, 2012). Bu kadar önemli işlevleri bulunan sanat köşelerinde çocuğun rahatlıkla ulaşması gereken bir takım malzemeler yer almalıdır. Demiriz, Karadağ ve Ulutaş, (2011) bu malzemeleri şöyle sıralamıştır:

- Çeşitli renkte ve cinsten boyalar (sulu boya, parmak boyaları, gazlı kalemler, pastel boya, boya kalemleri vb.),
- Çeşitli büyüklükte ve kalınlıkta fırçalar, iyi kalitede değişik boyutlarda ve renklerde beyaz resim kağıtları vb.,
- Resim sehпасı, önlük, boya kapları, su kapları vb.,
- Çeşitli renk ve cinsten kağıtlar (fon kağıdı, mukavva, elışı kağıtları, mecmua kağıtları, kasap kağıdı, jelatinli kağıtlar, ambalaj kağıtları, gazete kağıtları, yıldızlı kağıtlar, rulo kağıtlar vb.),
- Kağıt dolabı,
- Yoğurma malzemeleri (kil, talas, plastirin, oyun hamuru vb.),
- Kalıplar, merdane, ahşaptan küçük sopalar vb.,
- Makas, yapıştırıcı, tutkal, vb.,
- Artık malzemeler (makarna, kürdan, iri talas, mantar, sünger, kumaş parçaları, ip, tüy, vb.),
- Çocukların yüzeylerini boyayabileceği veya süsleyebileceği kaplar.

Okul öncesi eğitimin daha nitelikli hale gelmesi için sınıflardaki öğrenme merkezlerinin önemini kavranması gerekmektedir. Sadece bu merkezlerin önemini kavranması da yeterli olmayacaktır. Aynı zamanda söz konusu merkezlerin işlevsel kullanımı, oralarda yürütülecek çalışmaların niteliği, okul öncesi çocuğunun farklı bilgi ve becerileri geliştirmesini sağlarken öğrencilerin daha dışa dönük olmalarına ve kendilerini daha iyi ifade etmelerine de katkıda bulunacaktır. Bu bağlamda sanat merkezlerinin önemini vurgulamak adına yürütülen bu çalışmada okul öncesi öğretmen adaylarının olaya bakış açıları irdelenmeye çalışılmıştır. Buna göre bu çalışmanın amacı okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersleri kapsamında okul öncesi kurumlarına giden öğretmen adaylarının sınıflarındaki sanat merkezlerinin işlevselliğine ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu ana amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

Okul öncesi öğretmen adaylarının okul deneyimi/öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında gittikleri sınıflarındaki

1. Sanat merkezlerinin işlevselliğine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Sanat merkezlerinin okul öncesi çocuğuna katkılarına ilişkin görüşleri nelerdir?

3. Sanat merkezlerindeki eşyaların yeterliliğine ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Uygulama öğretmenin sanat merkezini işlevsel kullanıp kullanmamasına ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Öğrencilerin sanat merkezine ilişkin olumlu ve olumsuz tepkileri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Nitel araştırma yöntemine uygun olarak yürütülen bu çalışmada, durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması deseni bir duruma ilişkin ortam, birey, kurum ve süreçlerle ilgili bütüncül bir yaklaşım ortaya koymak gerektiğinde tercih edilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Çalışma Grubu

Çalışma grubu kolay ulaşılabilir durum örneklemine uygun olarak belirlenmiştir. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme araştırmacının kendisine yakın ve ulaşması kolay olan durumu seçmesiyle açıklanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu bağlamda araştırmaya 2017-2018 yılı Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Öğretmenliğinde öğrenim gören 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden araştırmaya gönüllü olan 38 öğretmen adayı katılmıştır. Bu gruptaki öğrencilerden 3. sınıfa devam edenler Okul Deneyimi, 4. sınıfa devam edenler ise Öğretmenlik Uygulaması derslerini almakta ve her hafta okullarda gözlemler yapmaktadırlar.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan bir görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşme, kişilerin bazı konulardaki bilgileri, düşünceleri ve davranışları ile bunların muhtemel sebeplerinin öğrenilmesinde en kestirme yol olarak kullanılmıştır (Karasar, 2016).

Hazırlanan görüşme formunda araştırma kapsamındaki öğretmen adaylarının süreci değerlendirmelerini ve uygulamaya gittikleri okullarda/sınıflardaki sanat merkezlerinin işlevselliğine ilişkin görüşlerini almayı hedefleyen sorulara yer verilmiştir.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler, betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Betimsel analiz, bazı farklı veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırmanın geçerliğini ve güvenilirliğini sağlamak için elde edilen veriler iki ayrı araştırmacı tarafından çözümlenmiştir. Ayrıca analizleri ve bulguları desteklemesi amacıyla öğretmen adaylarının cümlelerinden doğrudan alıntılar yapılmış ve bulgular kısmında sunulmuştur.

BULGULAR

Tablo 1. Öğretmen Adaylarına Ait Kişisel Bilgiler

		f	%
Cinsiyet	Kız	29	76.3
	Erkek	9	27.7
Sınıf	3.sınıf	26	68.4
	4.sınıf	12	31.6

Tablo 1’de öğretmen adaylarının kişisel bilgilerine yer verilmiştir. Bilgilere bakıldığında öğretmen adaylarından 29’unun kız 9’unun ise erkek olduğu görülmektedir. Bu 38 öğretmen adayının 26’sı 3.sınıf, 12’si de 4.sınıfta öğrenim görmektedir.

Tablo 2. Sanat Merkezindeki Eşyaların Yeterliliğine İlişkin Görüşler

Görüşler	F
Yeterli olmaması	28
Yeterli olup kullanılmaması	5
Materyal çeşitliliğinin yeterli olması	4

Tablo 2 incelendiğinde sanat merkezindeki eşyaların yeterliliğine ilişkin görüşleri özetlediği görülmektedir. Bu bağlamda katılımcı öğretmen adaylarının büyük bir yoğunluğu sanat merkezini yetersiz bulurken, 5 öğretmen adayı merkezin yeterli olduğunu fakat yeteri kadar kullanılmadığını, 4 öğretmen adayı ise sanat merkezlerindeki materyal çeşitliliğinin yeterli olduğunu vurgulamıştır. Araştırmaya dahil olan öğretmenlerden 28 kk “Eşyalar hiçbir şekilde yeterli değil. Bununla birlikte kullanım alanları da yeterince kullanılmıyor.” diyerek yetersizlik konusundaki görüşünü belirtmiştir. Katılımcı öğretmenlerden 6kk “Materyaller bol ve materyallerin çeşitliliği yeterliydi...” diyerek materyal çeşitliliğine vurgu yapmıştır.

Tablo 3. Sanat Merkezinin İşlevselliğine İlişkin Görüşler

Kullanım	f
İşlevsiz ve göstermelik	11
Yeterince kullanılmama	4
Merkezin olup kullanılmaması	3
Malzeme	
Malzeme çeşitliliğinin artırılması	3

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Okul Öncesi Sınıflarındaki Sanat Merkezlerinin İşlevselliğine İlişkin Görüşleri

Yetersizlikler	Malzeme kullanımının yeterli olmaması	2
	Alan	
	Alanın dar olması	1
	Yetersiz ve klasik olması	1
Dönüt sağlama	Öğretmen	
	Öğretmenlerin tek düze olması	1
	Öğretmenin hazır materyalleri sergilemesi	1
	Sanat etkinliklerinin asıldığı panoların olması	17
	Çocukların neler yapacağını öğrenip eğlenmesi	3
	Çocuklara yaptıklarını görme imkanı sağlama	2
	Velilerin çocuklarının neler yaptığını görmesi	1

Araştırma kapsamındaki katılımcılara ders kapsamında gittikleri sınıflardaki sanat merkezinin işlevselliğine ilişkin görüşleri sorulduğunda, belirtilen görüşlerin genelinin yetersizlikler ve dönüt sağlama görüşünde oldukları görülmüştür. Yetersizlik görüşünde olan katılımcıların görüşleri ise kullanımdan kaynaklanan yetersizlik, malzemedeki kaynaklanan yetersizlik, alandan kaynaklanan yetersizlik ve öğretmenden kaynaklanan yetersizlik kategorilerinde toplanmıştır. Yetersizlik konusunda katılımcılar daha çok sanat merkezinin kullanımının işlevsiz olduğuna ve göstermelik kullanıldığına vurgu yapmışlardır. Konu ile alakalı bir katılımcı 33 kk “ *İşlevsel olmadığını düşünüyorum. Sadece gösterişli etkinlikler sergileniyor...* ” demiştir.

Dönüt sağlama konusunda ise çoğunlukla katılımcılar, çocukların sanat etkinliklerinin asıldığı panoların olduğuna vurgu yapmıştır. Bununla beraber sanat merkezleri sayesinde, çocukların yapmış oldukları etkinliklerini görme imkanına sahip oldukları ve velilerinin de onların neler yaptığını görüp çocukları hakkında fikir sahibi oldukları üzerinde durulmuştur ve bir katılımcı olan 4 kk “ *...panoları söylersek eğer..... panolara çocukların yaptıkları resimleri asıyorduk. Böylece çocuklar yaptıkları etkinlikleri görüyorlardı...* ” diyerek görüşünü belirtmiştir.

Tablo 4. Sanat Merkezinin Okul Öncesi Çocuğuna Katkıları

	f
Hayal gücünün gelişimi	7
Estetik duyguların gelişimi	6
Görsel zevkin oluşması	4
Hayal gücü/Estetik/Sanat	Çocuğun farklı teknikleri görmesi 2
	Sanat algısı oluşturma 1

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Okul Öncesi Sınıflarındaki Sanat Merkezlerinin İşlevselliğine İlişkin Görüşleri

	Keşif ve merak duygusu geliştirme	1
	Görsel hafızayı destekleme	1
İfade/Özgüven	Kendisi dışındaki çalışmalarını yorumlama becerisi	4
	Duygu ve düşüncelerini açığa çıkarma	2
	Özgüven gelişimi	2
	Çocuğun ifade yeteneğinin gelişimi	1
	Çocukların çalışmalarını daha rahat sürdürmesi	1
	Okula uyumu sağlama	1
	Beceri	Bilişsel-zihinsel-motor becerilerin gelişimi
Yaratıcılık becerisinin gelişimi		13
Çocukların malzeme ve materyalleri tanınması		5
El becerisi oluşması		4
Mutluluk	Çocuğun eğlenceli zaman geçirmesi	2
	Yapılan resimler sonucu mutlu olma	1

518

Katılımcılara sanat merkezinin okul öncesi çocuğuna ne tür katkıları olabileceği sorulduğunda genel olarak hayal gücü/estetik/sanat, ifade/özgüven, beceri ve mutluluk yönünde görüş bildirdikleri görülmüştür. Hayal gücü/estetik/sanat katkılarının, çocuğun hayal gücü ve estetik duyguların gelişimi, çocukta görsel zevkin ve sanat algısının oluşması, çocuğun farklı teknikleri görmesi, çocukta keşif ve merak duygusu geliştirme ve çocuktaki görsel hafızayı destekleme noktasında olduğu dikkat çekmektedir. Bu duruma katılımcılardan 2 kk “Görsel zevkleri oluşur. Estetik duyguları gelişir. Artık materyallerle sanat ürünleri ortaya çıkarırlar...” ve 19 kk “ ... hayal dünyasını zenginleştirir. Keşfetmesini ve merak duygusunun gelişimini sağlar.” diyerek açıklık getirmişlerdir. İfade/özgüven katkıları incelendiğinde ise katılımcıların, öğrencinin kendisi dışındaki çalışmalarını yorumlama becerisi ve içinde yaşadığı duygu ve düşüncelerini açığa çıkarması üzerinde durdukları görülmüştür. Bir katılımcı görüşünü şöyle dile getirmiştir 9 kk “... onun içinde yaşadığı duygu ve düşüncelerini dışarı çıkarmasını sağlayan merkezdir. Çocuk ileriki yaşamında kendini daha iyi ifade edebilir.” Bunun yanısıra öğretmen adayları özgüven gelişimi, çocukların çalışmalarını daha rahat sürdürmesi ve okula uyum sağlama noktasındaki katılara da vurgu yapmıştır.

Katılımcıların sanat merkezinin okul öncesi çocuğuna katkılarına ilişkin görüş bildirdiği bir diğer katkının ise becerilerle ilgili olduğu görülmüştür. Bu bağlamda öğretmen adaylarının özellikle bilişsel-zihinsel-motor becerinin gelişimi ve yaratıcılık becerisinin gelişimine vurgu yaptıkları dikkat çekmektedir. Örnek vermek gerekirse araştırma kapsamındaki bir öğretmen adayı 12 kk “ Çocukların bilişsel, zihinsel, motor becerilerine ve el göz koordinasyonunu

TİDSAD

Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi /The Journal of Turk & Islam World Social Studies

Yıl: 5, Sayı: 18, Eylül 2018, s. 510-524

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Okul Öncesi Sınıflarındaki Sanat Merkezlerinin İşlevselliğine İlişkin Görüşleri

sağlamaya katkıları vardır. Buna ek olarak yaratıcılık becerisine de desteği yok sayılamaz...” diyerek konuya ilişkin görüşünü dile getirmiştir. Öğretmenlerin beceri katkılarında vurgu yaptıkları diğer görüşler ise çocukların malzeme ve materyalleri tanınması ve el becerilerinin oluşmasıdır. Mutluluk boyutunda ise öğretmen adayları genel anlamda çocuğun sanat merkezinde eğlenceli zaman geçirip, yaptığı resimler sonucunda mutlu olduğuna değinmiştir. Konuyla alakalı olarak 33 kk “Yapılan resimleri gördükleri için çocuklar mutlu oluyorlar. Etkinliğine değer verildiği gösterilmiş oluyor.” diyerek görüşünü ifade etmiştir.

Tablo 5. Uygulama Öğretmeninin Sanat Merkezini İşlevsel Kullanmasına İlişkin Görüşler

	f	
İşlevsel Kullanma	Mevcut malzemeleri uygun şekilde kullanma	11
	Resim, boyama, kesme ve yapıştırma yaptırma	5
	Ürünleri her gün yenileme/sergileme	4
İşlevsel Kullanmama	Malzemelerin yetersizliğinden dolayı kullanmama	16
	Sınıf mevcudunun fazla olmasından dolayı zorlanma	1
	Çocukların yapacağı etkinliklere aşırı müdahale	1

Tablo 5’te uygulama öğretmenin sanat merkezini işlevsel kullanması hakkında katılımcıların görüşleri incelenmiştir. Katılımcıların görüşleri sayıca birbirine yakın bir şekilde işlevsel kullanma ve işlevsel kullanmama olarak belirlenmiştir. İşlevsel kullanma görüşündeki öğretmen adayları uygulama öğretmenin olan malzemeyi uygun şekilde kullandığını, sanat merkezinde resim boyama, kesme ve yapıştırma etkinliklerini yaptırdığını ve çocuklar tarafından meydana getirilen ürünleri her gün sergilediğini vurgulamışlardır. Konuyla alakalı katılımcılardan 26 ek “*Öğretmen malzemeleri en verimli ve yaratıcı bir şekilde kullanıyordu...*” ve 21kk “*Danışman öğretmenim her gün çocukların yaptığı ürünleri sergilemeye özen gösteriyordu.*” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

İşlevsel kullanmama görüşündeki öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu malzeme yetersizliğinden dolayı merkezlerin işlevsel kullanılmadığına dikkat çekmiştir. Bunun yanında katılımcıların, uygulama öğretmenin, sınıflarındaki öğrencinin fazla olmasından dolayı zorlanmasına ve çocukların yapacağı etkinliklere müdahale etmesine ilişkin görüş bildirdikleri de dikkat çekmektedir ve bu duruma katılımcılardan 10 kk “*...okulun sanat merkezine ayırdığı alanın çok küçük olması ve malzemelerin yetersiz olması nedeniyle öğretmenin de yapabileceği bir şey yok...*” diyerek açıklık getirmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin Sanat Merkezine İlişkin Tepkileri

	f	
Olumlu	Sanatla uğraşmaktan keyif alma	10
	Eğlenme	9
	Etkinliklerin/ürünlerin sergilenmesinden	1
	Odaklanma	1
Olumsuz	Tepkisiz olma	4
	Öğrencinin dikkatini çekmeme	3
	Çocukların etkinlikleri yapmak istememesi	1

Araştırma kapsamındaki katılımcılara öğrencilerin sanat merkezine ilişkin tepkileri sorulduğunda görüşler olumlu ve olumsuz başlıkları altında toplanmıştır. Olumlu görüşündeki katılımcılar daha çok çocukların sanatla uğraşmaktan keyif aldığı ve bundan dolayı eğlendikleri yönünde görüş bildirmiştir. Buna ek olarak katılımcı öğretmen adaylarının çocukların etkinliklerinin/ürünlerinin sergilenmesinden memnun olma ve merkeze odaklanmaya ilişkin görüş belirttikleri de görülmüştür. Bununla alakalı olarak 26 ek “Genel olarak çocuklar bu merkezdeki etkinlikleri seviyor ve yapmaktan fazlasıyla keyif alıyorlardı.” demiştir.

Olumsuz görüşündeki katılımcılar ise çocukların sanat merkezine karşı tepkisiz olduklarına, merkezin öğrencilerin dikkatini çekmediğine ve çocukların bu merkezdeki etkinlikleri yapmak istememesine dikkat çekmişlerdir. Çocukların ilgisiz oluşu görüşündeki 11 kk “Sanat merkezine ilgileri yoktu. Oyuncaklarla oynamayı ya da tek başına oynamayı tercih ediyorlardı...” diyerek görüşünü dile getirmiştir.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Okul öncesi kurumlarındaki sanat merkezlerinin işlevselliğine ilişkin yürütülen bu çalışmada elde edilen bulgular doğrultusunda sonuçlar ortaya konmuştur. İlk olarak okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması ve okul deneyimi derslerinde sanat merkezlerine ilişkin bir takım yetersizlikleri gözlemledikleri ortaya çıkmıştır. Bu yetersizliklerin merkezlerin kullanımına, merkezlerdeki malzeme eksikliğine, alanın yetersizliğine ve öğretmenden kaynaklanan eksikliklere bağlı olduğu belirlenmiştir. Çakmak’ın (2017) çalışmasında, bazı sebeplerden dolayı sınıftaki araç-gereçlerin yetersiz kaldığına dikkat çekilmiştir. Aysu ve Aral (2016)’ın çalışmasında ise, gözlem yapılan tüm okul öncesi sınıflarında sanat araç-gereçlerinin bulunduğu fakat çocukların istedikleri zaman bu araç-gereçlerle çalışmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında bu merkezlerin özellikle öğrenciye dönüt sağlama noktasında etkili olduğuna vurgu yapılmıştır.

Sanat merkezinin okul öncesi çocuğuna katkıları konusunda öğretmen adayları genel anlamda hayal gücü ve estetik duygusunun geliştiğine özgüven ve beceri kazanmaya vurgu yapmışlardır.

Sanat merkezi sayesinde çocuğun hayal gücü ve estetik duygularının gelişip çocukta sanat algısı oluştuğunu öne süren öğretmen adayları, çocuğun kendisi dışındaki çalışmaları yorumlama becerisi sayesinde ifade yeteneğinin de gelişmiş olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcı öğretmen adayları, sanat merkezinde etkinlik yapan çocuğun bilişsel-zihinsel-motor becerilerinin gelişim gösterdiğini belirtmişlerdir. aynı zamanda bu merkezlerde ürün meydana getiren çocuğun yaptığı etkinlikler sonucunda mutlu olduğunu da altını çizmişlerdir. Yani okul öncesi eğitim ve okul öncesi eğitimdeki sanat merkezi çocuk için birçok katkı barındırmaktadır. Mevcut çalışmayla paralellik gösteren Özkan ve Girgin'in (2014) çalışmalarında, sanat eğitiminin çocukta en çok psikomotor becerileri ve yaratıcılığı geliştirdiği savunulmuştur. Benzer nitelikteki Mercin ve Alakuş'un (2007) çalışmasında da, sanat eğitiminin, birey ve topluma sayısız katkısı olduğunu bu sebeple de yaşam boyu sürmesi gereken bir eğitim alanı olduğu tespit edilmiştir. Gültekin (2011), araştırmasının sonucunda çocuğun sanat etkinlikleri sayesinde, hayal gücünü istediği biçimde kullandığı, iletişim becerilerinin geliştiğini, bastırıldığı bazı olumsuz duygularını ortaya çıkardığını ve çalışma ortamında özgürce hareket ettiğini ortaya koymuştur. Benzer bir çalışmada Can-Yaşar ve Aral (2010), okul öncesi eğitim alan ve almayan çocukların yaratıcı düşünme becerilerini incelemeyi amaçlamışlardır. Çalışma sonucuna göre okul öncesi eğitim alan çocukların yaratıcı düşünme puanları, okul öncesi eğitim almamış çocukların puanlarından anlamlı derecede yüksek olarak belirlenmiştir.

Öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu uygulamaya gittikleri sınıflarındaki sanat merkezindeki eşyaları yeterli bulmamıştır. Ögelman ve Karakuzu'nun (2016), okul öncesi eğitim kurumlarındaki öğrenme merkezlerine ilişkin uygulamaları incelediği çalışmasında, araştırma kapsamındaki çalışma grubundaki sınıfların büyük çoğunluğunun "MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı"nda belirlenmiş olan öğrenme merkezlerinden sanat ve geçici ilgi merkezleri olmak üzere iki öğrenme merkezine sahip olmadığı belirlenmiştir. Mevcut araştırmanın sonucu ile örtüşmeyen araştırmalar da bulunmaktadır. Güleş (2011), çalışmasında okul öncesi eğitim kurumlarında iç mekânlarda bulunan eğitim materyallerinin yeterliliğine ilişkin durumu öğretmen görüşleri doğrultusunda belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda öğretmenler, okul öncesi eğitim kurumlarında kum/su ve doğa/bilim materyallerini sayıca yetersiz bulmuşlardır ancak; kitap, resim ve sanat materyallerinin sayı olarak sınıfta en fazla bulunan materyaller olduğunu tespit etmişlerdir (Akt. Özkubat, 2013). Benzer nitelikte bir araştırmada, okul öncesi sınıflarında sanat merkezine ilişkin malzemelerin gözlem yapılan tüm sınıflarda mevcut olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Aysu ve Aral, 2016).

Öğretmen adaylarının ders kapsamında gittikleri sınıflardaki uygulama öğretmenlerinin sanat merkezini işlevsel kullanma konusundaki görüşleri alındığında hem işlevsel kullanmaya hem de işlevsel kullanmamaya vurgu yapıldığı görülmüştür. İşlevsel kullanıldığını düşünen öğretmen adayları uygulama öğretmenlerinin sanat merkezinde bulunan malzemeleri iyi bir şekilde kullanıp, bu merkezde öğrenciler tarafından meydana getirilen ürünlerin her gün sergilendiğini söylemiştir. İşlevsel kullanılmadığını düşünenler ise, malzeme yetersizliği ve öğrenci fazlalığından dolayı öğretmenlerin bu merkezi işlevine uygun kullanmadığı yönünde görüş bildirmiştir. Araştırma konusuyla benzer bir çalışmada, öğrenci mevcudunun fazla olması sebebiyle sınıftaki araç-gereç sayısı çocuklar için yeterli bulunmamıştır. Bu yüzden öğretmenin sınıf yönetimini konusunda zorluk çektiği sonucuna ulaşılmıştır (Kubanç, 2014).

Öğrencilerin sanat merkezine ilişkin tepkilerine bakıldığında ise çoğunluğunun sanatla uğraşmaktan keyif aldığı ve eğlendiği, bazılarının ise bu merkeze ilgisi olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Benzer nitelikteki bir çalışmada da, sanatın okul öncesi dönemdeki çocuk için zevkli ve eğlendirici ve bir faaliyet olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Dağal ve Şallı, 2014). Araştırma sonuçları ışığında aşağıdaki öneriler verilebilir:

- Öğretmen adaylarının sanat merkezine ilişkin genel itibariyle olumsuz görüş belirtmiş olmalarından hareketle imkansızlıkları olan okulların da daha donanımlı hale getirilmesi,
- Öğretmenlerin, sınıflarındaki sanat merkezini işlevine uygun ve öğrencilerinin ilgisini çekecek şekilde kullanmalarının sağlanması,
- Okullardaki eksikliklerin bir an önce giderilmesi,
- Benzer çalışmaların daha geniş katımlı gruplarla tekrarlanarak nicel boyutla desteklenerek yapılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Akdoğan, B. (2001). Sanat, Sanatçı, Sanat Eseri Ve Ahlak. *Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 42, 213-245.
- Artut, K. (2004). Okul Öncesi Resim Eğitiminde Çocukların Çizgisel Gelişim Düzeylerine İlişkin Bir İnceleme. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(1), 223-234.
- Aysu, B. ve Aral, N. (2016). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğrenme Merkezleri Hakkındaki Görüş ve Uygulamalarının İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(5), 2561-2574.
- Buyurgan, S. ve Buyurgan, U. (2012). *Sanat Eğitimi ve Öğretimi*. (3.baskı). Ankara, Pegem Akademi.
- Can Yaşar, M. ve Aral, N. (2010). Yaratıcı Düşünme Becerilerinde Okul Öncesi Eğitimin Etkisi. *Kuramsal Eğitimbilim*, 3(2), 201-209.
- Çakır, A. (2011). *Okul Öncesinde İlgi Köşelerinin Düzenlenmesinin ve Kullanılmasının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Çakmak, N. (2017). *Öğrenci-Öğretmen-Veli Bağlamında Sanat Eğitimi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Dağal, A. ve Şallı, D. (2014). Okul Öncesi Dönem Çocuklarına “Sanat ve Sanat Dalları” Hakkında Farkındalık Kazandırarak Duyarlılıklarını Arttırma Projesinin “Proje Tabanlı Öğretme” Yöntemiyle Aktarılması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 217-224.
- Davun, B. (2009). *Okul Öncesi Dönemde Etkinliklerle Desteklenmiş Sanat Eğitiminin Çocukların Estetik Beğeni Düzeylerine Etkisi (Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu Örneği)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Demiriz, S., Karadağ, A. ve Ulutas, İ. (2011). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Eğitim Ortamı ve Donanımı*. (2. Baskı). Ankara, Anı Yayıncılık.
- Diğler, M. (2012). *Okul Öncesinde Resim Eğitimi*. (1.Baskı). Ankara, Pegem Akademi.
- Dinçeli, D. (2017). Sanat ve Tasarım Etiği. *İdil*, 6(30), 585-617.
- Ekiz, D. (Ed). (2010). *Okul Öncesi Eğitime Giriş*. (1.Baskı). İstanbul, Lisans Yayıncılık.
- Erbay, E. (2008). *Okul Öncesi Eğitim Alan Ve Almayan Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Becerilere Sahip Olma Düzeyleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Feeney, S. and Moravcik, E. (1987). A thing of beauty: Aesthetic development in young children. *Young Children*, 42(6), 7-15.
- Gültekin, T. (2011). Sanat Eğitiminde Estetik Değerlerin Gelişimi Sürecinde Çocuk ve İletişim. *Akademik Bakış Dergisi*, 24, 1-14.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar İlkeler Teknikler*. (30. Baskı). Ankara, Nobel Akademi Yayıncılık.
- Kayabaşı, Y. (2009). *Sanat Eğitimi Verilen Yükseköğretim Kurumlarında Yapılan Sanat İçerikli Etkinliklerin Eğitim Ortamına Etkisinin Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kubanç, Y. (2014). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Fiziki Durumunun İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi-The Journal of International Social Research*, 7(31), 675-688.
- MEB. (2016). *Okul Öncesi Eğitim Programı*. Ankara, MEB.
- Mercin, L. ve Alakuş, A. O. (2007). Birey ve Toplum İçin Sanat Eğitiminin Gerekliliği. *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 14-20.
- Ögelman, H. G. ve Karakuzu, E. (2016). Meb 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda Belirtilen Öğrenme Merkezlerinin Uygulamaya Yansımalarının İncelenmesi: Aydın İli Örneği. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 73-97.
- Özdemir, S., Bacanlı, H. Ve Sözer, M. (2007). *Türkiye'de Okul Öncesi Eğitim Ve İlköğretim Sistemi. Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. (1.Baskı). Ankara, TED.
- Özkan, B. Ve Girgin, F. (2014). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görsel Sanat Etkinliği Uygulamalarını Değerlendirmesi. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 79-85.
- Özkubat, S. (2013). Okul Öncesi Kurumlarında Eğitim Ortamlarının Düzenlenmesi ve Donanım. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 58-66.
- Rıza, E. T. (2001). *Yaratıcılığı Geliştirme Teknikleri*. (2.Baskı). İzmir, Kanyılmaz.
- Samurçay, N. (1983). Zeka ve Yaratıcılık. *Eğitim ve Bilim*, 8(45), 4-12.
- Sungur, N. (1997). *Yaratıcı Düşünce*. (2.Baskı). İstanbul, Evrim Yayınevi.

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Okul Öncesi Sınıflarındaki Sanat Merkezlerinin İşlevselliğine İlişkin Görüşleri

---

- Sungur, N. (2001). *Yaratıcı Okul Düşünen Sınıflar*. (1.Baskı). İstanbul, Evrim Yayınevi.
- Ulutaş, İ. ve Ersoy, Ö. (2004). Okul Öncesi Dönemde Sanat Eğitimi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 12(1), 1-12.
- Wegerif, R. (2007). Teaching Thinking: Metaphors and Taxonomies. *Dialogic Education and Technology*, 7, 125-157.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (10. Baskı). Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Zencirci, D. E. (2012). Okul Öncesi Dönemde Resim Eğitimi Dersi Kolaj Uygulamaları. *Ege Eğitim Dergisi*, 2(13), 76-90.